

Türkiye’de Politik İletişim

Abdurrahman Bilgiç

20. yüzyılın son çeyreğinde iletişim alanında "devrim" olarak nitelendirilecek gelişmeler yaşandı. Yüzyılın başında-neredeyse- sadece gazete ve radyodan ibaret olan kitle iletişim araçları televizyon ve internet tekniklerinin gelişimiyle hayalleri zorlayan bir yaygınlık ve çeşitlilik kazandı.

İletişim olanaklarında yaşanan bu hızlı gelişme, kitle haberleşmesi ve bilgilendirilmesi alanıyla ilgili olan herkesi derinden etkiledi.

Bu etkiyi sarsıcı biçimde yaşayan alanların başında siyaset geliyor. Çünkü siyaset, -hangi tanımıyla bakılırsa, sonuçta-doğrudan insanla ilgili olan, başka bir deyişle amacı da, aracı da insan olan bir uğraşı alanıdır.

Siyaset bir anlamda toplumda çeşitli sınıf ya da grupların erk kullanma ve özellikle de kaynak ve olanakları paylaşmada belirleyici olma mücadelesidir. Ya da –daha idealist bir tanımlamayla- bir dünya görüşü çerçevesinde toplumu etkileme ve geleceğini düzenleme çabasıdır. Hangi açıdan bakılırsa bakılsın, birey ve topluluklar halinde insanları ikna etmek, insanların desteklerini kazanmak, katılımlarını sağlamaya çalışmak temel uğraşı alanıdır. Bugün, bu uğraşının adı "siyasal iletişim"dir.

Siyasal iletişimin önceki yıllarda kullanılan "propaganda" kavramını aşan bir derinliği olduğu açıktır. Propaganda, bir görüşü benimsetmeyi, etkilemeyi, "kabul ettirmeyi" içeren tek yanlı, taraflılık çağrışımı yüksek olan bir eylemin adıdır (ya da öyle algılanmaktadır). Propaganda eyleminin muhatabı çoğunlukla tek tek bireyler değil, esas olarak topluluklar, kitlelerdir. Kulağa pek sevimli gelmese de bu kavram bizim siyaset dünyamızda hala kullanılmaktadır. Türkiye’de hemen tüm partilerin "basın, yayın, propaganda" başkanlıkları ya da birimleri vardır. "İletişim" kavramı ise henüz bir "danışmanlık" konusudur.

Oysa bugün, yakın geçmişe oranla çok daha fazla bilgi akışı, karşılıklı etkileşim ve haber alma olanakları gelişmiş bir dünyada tek yanlı, tek yönlü bir propaganda artık geçerli olamaz. Hatta, bu tür bir anlayış ve buna dayalı yöntemler giderek itici, negatif bir etki bile bırakabilirler.

O yüzden siyasetin bugün iletişim kavramını çok daha başka bir içerikle, derinlik ve içtenlik taşıyan bir anlama-anlatma süreci olarak ele alması gerekir. İletişim kavramı propagandanın çağrıştırdığı tek yanlılık yerine daha kapsamlı bir ilişkiyi, karşılıklı diyalogu da çağrıştıran bir anlamı içermektedir. İnsanlar, bugün toplu tanımlamaların çerçevesine sığmamaktadır. Yurttaş tanımının bile tek insanı ve onun özelliklerini anlatmaya yetmediği, "birey" olmanın öne çıktığı bir çağda herhalde böyle karşılıklı etkileşimi içeren bir kavram daha doğrudur.

Bugünün dünyasında teknolojinin boyutları, kamusal ya da özel bir kurumun, bir organizasyon ya da örgütlenmenin geniş kitlelere yoğun bilgi göndermesi yapmasını (deyim yerindeyse bombardımanını) olanaklı kılmaktadır. Bu gelişme, görselliğin hızlı yayılması yoluyla her şeyden önce kültür alanında yüzeysel bir küreselleşmenin oluşmasına yol açmıştır.

Bilgi, sermaye ve egemen kültür, yeryüzünü kuşatırken, aynı olanaklarla öteki sorunlar da –bölgeler arası eşitsizlik, yoksulluk, açlık, çevre sorunları- aynı biçimde küresel bilgilenmenin konuları haline gelmektedir. O nedenle, çevre sorunlarına ya da savaşımlara, insan hakları ihlallerine karşı koyuşlar da daha geniş kapsamlı ve çok uluslu nitelikler kazanmaktadır.

Böyle bir dünyada siyasetin –eskiden olduğu gibi- sadece kendi doğrularını tekrar etmesi yetmez. Artık değişik bilgi, haber ve iletinin ulaşımına açık hale gelen kişi ya da kitlelerin tartışma ve karar alma süreçlerine katılımını içeren interaktif yöntemler, siyasal mesajlar üretmeye ve bu mesajlarını yaygınlaştırmaya çalışanların ihmal edemeyeceği alanlar haline gelmiştir.

Bugün gelişmiş demokratik toplumlarda temsili demokrasi sorgulanmaktadır. Bu durumu aşmayı amaçlayan yenilikçi bir siyaset anlayışı, teknolojik gelişmelerden yararlanarak daha katılımcı ve daha saydam bir iletişim ve giderek yönetim modeline doğru önemli açılımlar sağlayabilir.

Bireyin ve toplumun doğru ve gerçek temsili için "demokrasi" elbette temel koşuldur. Ancak bugün artık tek dereceli seçim, genel ve eşit oy hakkı ve çoğulcu partiler sistemi demokrasinin gerçekleşmesi için yeterli olmamaktadır.

Seçmenin, belirli aralıklarla oy kullanmanın ötesinde sivil toplum örgütleri, baskı grupları, kamuoyu araştırmaları, hatta seçilenlerin geri çağırılması yöntemleriyle siyasete doğrudan ve sürekli müdahalesi de gündemdedir. İşte bu noktada "katılım" kavramı, demokrasiyi kağıt üzerinde olmaktan kurtaracak, ona gerçeklik ve geçerlilik kazandıracak bir yöntem olarak siyasal literatürde değerini artırmaktadır.

Katılım kadar önemli bir başka kavram da "saydamlık"tır. Saydamlık sadece kamunun eylem ve işlemlerinde değil, kamuyu etkilemeye çalışan kurum ve organizasyonların kendi iç işleyişlerinde de "güven" sağlamanın temelini oluşturan bir kavramdır.

Bugün, katılımcılık, demokrasinin somut bir gerçeklik kazanmasının, saydamlık ise demokratik toplumda dürüstlüğün güvenceye kavuşmasının temel koşulu olarak tanımlanabilir.

Siyaset sonuçta bir güven ilişkisidir. Toplumun desteğini kazanarak, onun adına erk kullanmak ve onun geleceğini belirlemek, temelde bu güvenin süregelmesiyle ilişkili ve olanaklıdır.

Günümüzde iletişim teknolojisindeki gelişmeler –aşırı güçlenmenin yarattığı bazı sakıncalarına karşın-bu alanlarda önemli kolaylıkları da kapsamaktadır.

Teknolojik gelişmeler kamuoyu araştırmalarını da, seçmenin eğilim ve önerilerini saptamayı da eskiye oranla çok kolaylaştırmıştır. Böylece sadece kendi doğrularını dayatan bir siyasal propaganda yerine, karşısındakileri anlamayı içeren, ikna yönü öne çıkan yeni bir siyaset biçimi geliştirmek olanağı ve zorunluluğu doğmuştur. Bu yeni yöntem olanakları, siyaseti toplumdaki kopuk, tek yanlı, yalnızlaşan ve yabancılaşan bir iş olmaktan çıkarıp, "birlikte öğrenme" ve "birlikte çözümleme" alanında yeni bir toplumsallığa kavuşturma şansını üretmektedir.

Bu anlamda, katılımcılığı ve saydamlığı öne çıkaran yeni bir siyasal iletişim anlayışı, siyasetin günümüzün dünyasında azalan saygınlığının giderilmesine ve yeniden inşaasına önemli katkılar yapabilir.